

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Általános nyelvészet

Egyetemi tanév 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Közös törzs
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Általános nyelvészet				A tantárgy kódja		LLM1001			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Dimény Hajnalka, egyetemi tanársegéd								
2.4. Tanulmányi év		I.	2.5. Félév		I.	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		Kö

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összórászám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					25
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám	56
3.8. A félév összóraszám	98
3.9. Kreditszám	4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges, fénymásolatok

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1.1. A fogalmak meghatározása, az általános nyelvészeti szaknyelv jellegzetességeinek felismerése és példázása; a humántudományok interdiszciplináris elemzési módszereinek ismerete. C1.2. Az általános nyelvészeti változások leírása és a modern irodalomelmélet fogalmainak, nézőpontjainak és módszereinek leírása. C1.3. Az általános nyelvészet fogalmainak alkalmazása a kutatásban és az irodalmi/kulturális jelenségek viszonylatában. C2.6. Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás egy nyelvészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált. C3 Az anyanyelv nyelvészeti jelenségeinek szinkrón és diakrón leírása.
Transzverzális kompetenciák	CT1 Az elemzőkészség és a kritikai gondolkodásmód fejlesztése.

6.2. Tanulási eredmények

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Ismeretek	A hallgató ismeri terminusok jelentését, az általános nyelvészet szaknyelvi jellegzetességeit.
Képességek	A hallgató képes a tájékozódni a nyelvtudományban.
Felelősség és önállóság	A hallgató képes önállóan dolgozni, és tájékozódni az általános nyelvészetben.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Nyelvi elemzőkészség és kritikai gondolkodásmód fejlesztése.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A tantárgy célja megismertetni az általános nyelvészet alapvető fogalmait, terminusait, és a szemináriumokon interaktív gyakorlatok révén feldolgozni a kijelölt olvasmányokat, megvitatni az általuk felvetett problémás kérdéseket. A szemináriumokon tárgyalásra kerülnek a következő témák: az emberi és állati kommunikáció alapvető jegyei; a gyermeknyelv; a nyelvi szocializáció; a nyelv keletkezésének problémaköre; az írás története; a generatív és kognitív nyelvelméleti irányzatok alapjai; a beszédaktus-elmélet.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. Az általános nyelvészet mint önálló nyelvtudományi ágazat. Az általános nyelvészet tárgya. A nyelvi közlés. A közlés funkciói.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
2. Társadalom és nyelv. A nyelv társadalmi funkciói. A nyelv mint cselekvés.		

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

3. Beszélési szokások. A nyelvhasználat társadalmi szabályozása. Kétnyelvűség.		
4. A nyelv pszichikai dimenziója: nyelv és gondolkodás. Neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai alapfogalmak. A beszédgondolkodás. Belső beszéd. Izomorf kategóriák.		
5. A nyelv jelszerűsége. A jel fogalma, a jelek tipológiája.		
6. Denotáció és konnotáció. A nyelvi jel önkényes jellege, sajátosságai.		
7. Zárthelyi dolgozat		
8. Jelentés és érték. A jelentés fogalma, mozgása. Nyelvi és kontextuális jelentés. lexikális jelentés és viszonyjelentés.		
9. Nyelvi szintek és egységek. Invariánsok és variánsok. Nyelv és beszéd.		
10. A nyelvi rendszer. A nyelv szintagmatikus és paradigmatiszikus síkja.		
11. A nyelv időbeli dimenziója. A nyelv állandósága és mozgása az időben. A nyelvi változások okai és korlátai. A nyelvi változások szabályszerűségei az egyes részrendszerekben: hangváltozások.		
12. A nyelvtani rendszer változása, jelentésváltozások, a szókincs története. A nyelvi mozgás iránya és következményei.		
13. A nyelvek sokfélesége. Nyelv és nyelvjárás. A nyelvrokonság kritériumai.		
14. Nyelvek osztályozása: genetikai, tipológiai, areális szempont		
Bibliográfia Crystal, David: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Osiris, Budapest, 1998, 226–273. Kálmán László – Trón Viktor: <i>Bevezetés a nyelvtudományba</i> . Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. (https://store.nytud.hun-ren.hcontent/uploads/2024/07/Bevezetes-1.pdf) Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 2011. (http://www.nytud.hu/nyelv_es_nyelvek/) Péntek János: <i>Teremtő nyelv</i> . Bukarest, Kriterion, 1988.		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. Emberi nyelvek és állati kommunikációs rendszerek		

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

Kötelező olvasmány: Kenesei István (szerk.): Állati kommunikáció – emberi jelzés. In: Uő. (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i>. Corvina, Budapest, 2004, 17–32. Crystal, David: A nyelv és más kommunikációs rendszerek. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Osiris, Budapest, 2003, 492–501. [64. fejezet] Ajánlott olvasmány: Premack, A. J. – Premack, D.: Hogyan lehet nyelvet tanítani egy majomnak? In: Papp Mária (szerk.): <i>A nyelv keletkezése</i>. Budapest, Kossuth, 1974, 213–230. Csányi Vilmos: Miben különbözünk az állatoktól? In: Uő: <i>Az emberi viselkedés</i>. Budapest, Sanoma, 2006, 63–85.	Dialogus; frontális és csoportmunka, megbeszélés	
2. A világ nyelvei Kötelező olvasmány: Crystal, David: Hány nyelv van a világon? In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 360–361. [48. fejezet] Crystal, David: Hányan beszélnek egy nyelvet? In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 362–364. [49. fejezet] Ajánlott olvasmány: Nau, Nicole: <i>Hány nyelv van a világon?</i> In: Languages in Danger Projekt. Elérhetőség: http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/hany-nyelv-van-a-vilagon/ (2025. szeptember 19.) <i>Ethnologue</i>. Elérhetőség: https://www.ethnologue.com (2025. szeptember 22.)		
3. A nyelv keletkezése Kötelező olvasmány: Bencze M. Ildikó: Miért nem tudjuk még mindig, hogyan keletkezett a beszéd? In: Benő Attila – Fazakas Emese – Kádár Edit (szerk.): „...hogyan legyen a víznek lefolyása...” <i>Köszöntő kötet Szilágyi N. Sándor tiszteletére</i>. Kolozsvár, EME, 2013, 31–42. Crystal, David: A nyelv eredete. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 365–369. [49. fejezet]		

Ajánlott olvasmány: Sverker Johansson: Az első nyelvek; Az ősn nyelv szövevénye. In: Uő: <i>A nyelv eredetéről</i>. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2021, 348–380; 381–394. Fordította: Papolczy Péter. Sommerfelt, Alf: A nyelv eredete. Elméletek és hipotézisek. In: Papp Mária (szerk.): <i>A nyelv keletkezése</i>. Budapest, Kossuth, 1974, 17–42.		
4. Beszéd és írás Kötelező olvasmány: Várkonyi Nándor: Az írás ősf ormái; Hieroglif írás: A képirástól a betűírásig. In: Uő: <i>Az írás és a könyv története</i>. Budapest, Gondolat, 2001. Elérhető: http://mek.oszk.hu/01600/01653/html/ (2020. szeptember 21.) Crystal, David: Írott és beszélt nyelv. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 226–230. Ajánlott olvasmány: Wicherkiewicz, Tomasz: <i>Írás</i>. In: Language in Danger Projekt (Csak onláj n elérhetőség, 2025. szeptember 18.) Várkonyi Nándor: <i>Az írás és a könyv története</i>. Széphalom Könyvműhely, 2001. (http://mek.oszk.hu/01600/01653/html/ (2019. január 31.)) Kéki Béla: <i>Az írás története: a kezdetektől a nyomdabetűig</i>. Budapest, Vince Kiadó, 2000 Crystal, David: Az írás története. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 248–257. [Részlet a 33. fejezetből]		
5. A nyelvelsajátítás Kötelező olvasmány: Réger Zita: Az anyanyelv elsajátítása. In: Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004, 190–209. Crystal, David: A nyelvelsajátítás elméletei. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 293–295. [Részlet a 38. fejezetből]. Ajánlott olvasmány: Fehér Krisztina: <i>Babák a hangok világában</i>. Budapest, Typotex, 2017. A következő alfejezetek: Beszélő cumik 15–17., Síró újszülöttek 17–18., Anya csak egy van 19–21., Hol		

a kezdet kezdete? 21–23., Angolt és tagalogot hallgatunk 25–27., Kétnyelvű magzatok 27–28. Crystal, David: Grammatikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 304–306. [41. fejezet] Crystal, David: Szemantikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 305–309. [42. fejezet] Crystal, David: Pragmatikai fejlődés. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i>. Budapest, Osiris, 2003, 310–312. [43. fejezet] Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: A beszéd kialakulása. In: Uők: <i>Gyermeklélektan</i>. Budapest, Medicina, 1997, 47–59. Lengyel Zsolt: <i>A gyermeknyelv</i>. Budapest, Gondolat, 1981, 105–132, 309–322.		
6. Nyelvi szocializáció és nyelvi hátrányos helyzet Kötelező olvasmány: Wardhaugh, Ronald: Bernstein és a „kódok”. In: Uő: <i>Szociolingvisztika</i>. Budapest, Osiris, 1995, 295–299. Réger Zita: Szocializáció és nyelvi szocializáció. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990, 81–87. Elérhető: http://mek.oszk.hu/04000/04046/04046.pdf (2020. szeptember 22.) Réger Zita: A nyelvi hátrány értelmezése a “beszélés etnográfájának” szemszögéből. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 120–130. [Részlet a 4. fejezetből] Elérhető: http://mek.oszk.hu/04000/04046/04046.pdf (2020. szeptember 22.) Ajánlott olvasmány: Réger Zita: Nyelvi szocializáció és hátrányos helyzet: a nyelvi hátrány problémája az iskolában. In: Uő: <i>Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990, 88–154. [II. fejezet] Bíró Zoltán: A környezet fogságában. In: Uő: <i>Beszéd és környezet</i>. Bukarest, Kriterion, 1984, 8–86.		
7. Emberi nyelvek és a számítógép Kötelező olvasmány: Viszket Anita: A számítógépes nyelvészet és a tanítás. In: Fancsaly Éva – Szabó Veronika – Viszket Anita: <i>A nyelvtanról</i>		

<i>három megközelítésben – magyartanárjelölteknek.</i> 2014. [3.1., 3.2., 3.4., 3.5., 3.8. és 3.9. alfejezetek] Elérhetőség: https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/2/3_a_szmtgpes_nyelvszet_s_a_tants.html (2025. szeptember 22.) Ajánlott olvasmány: Prószéky Gábor: A nyelv és a számítógép. In: Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek.</i> Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004, 171–189. Crystal, David: Beszédfelismerés. In: Crystal, David: <i>A nyelv enciklopédiája.</i> Budapest, Osiris, 2003, 187–191. [Részlet a 25. fejezetből]		
Bibliográfia Lásd az egyes témáknál részletesen. További ajánlott olvasmány: Nádasdy Ádám – Kálmán László: <i>Hárompercesek a nyelvről.</i> Osiris Kiadó, Budapest, 1999. Sándor Klára: <i>Határtalan nyelv.</i> SZAK Kiadó, Bicske, 2014. Pinker, Steven: <i>A nyelvi ösztön. Hogyan hozza létre az elme a nyelvet?</i> Typotex Kiadó, Budapest, 1999. Kálmán László – Trón Viktor: <i>Bevezetés a nyelvtudományba.</i> Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007.		
Az 1. szemináriumot leszámítva az órai anyagokat csoportosan és otthon elkészítendő feladatok egészítik ki. Ezek határidőre való beadása kötelező. A határidőket a feladatokkal együtt kapják meg a hallgatók. A csoportok a teljes félév során állandó összetételűek, nem változnak, és a 2. szemináriumig kell kialakuljanak.		

9. Az epiztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

10. Értékelés			
Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	1. Terminusok szakszerű használata	Írásbeli és szóbeli vizsga ²	90%
	2. Szakirodalmi ismeret		
	3. Az ismeretek megfelelő alkalmazása		
	4. Nyelvi elemzőképesség		
10.5 Szeminárium	1. Terminusok pontos és szakszerű használata 2. A jelenségek pontos ismerete 3. Az ismeretek megfelelő alkalmazása	Írásbeli és szóbeli vizsga	10%
	1. A téma szakszerű, pontos megközelítése a megoldásokban 2. A szakirodalom ismerete, pontos értelmezése, helyénvaló használata, kritikai olvasata 3. A kidolgozottság pontossága, helyénvalósága	A tanév során beadott feladatmegoldások	
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- Az előadás és a szemináriumok témáinak ismerete és az előadásokon és a szemináriumokon való rendszeres jelenlét. A szemináriumok 75%-án kötelező a részvétel (5 szeminárium). - Azok a hallgatók, akik nem vesznek részt legalább 5 szemináriumon, 2 szemináriumi jelenlétet pótolhatnak, ha a félév elején előre jelzik a várható hiányzások okát, és az elfogadhatónak minősül. - Ha egy hallgató nem vesz részt valamely feladat megoldásában, az adott feladatra 0 pont jár. A hiányzás tehát nem ment fel a feladatok megoldásában való részvételtől.			

² A félév közepén, egészen pontosan a **hetedik előadás**on a hallgatók zárthelyi dolgozatot írnak az addigi anyagrészből (előadás és szeminárium anyagából egyaránt). A félév végén, a vizsgaidőszakban szóbeli vizsga lesz a második anyagrészből, amennyiben a zárthelyi dolgozatra sikerült megszerezni az átmenő minősítést (azaz minimum **5-öst**). A nem átmenő zárthelyi-jegy esetében a vizsgát a pótvizsgaidőszakban meg kell ismételni.

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

								

Kitöltés időpontja:

2025.01.22.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

2025.01.30.

Intézetigazgató:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása